

Övergripande inriktning för ny översiktsplan för Österåkers kommun 2050

Daterat: 2025-11-13

Dnr: KS 2025/0012

Beslutat:

Syftet med inriktningsbeslutet

Under våren 2025 beslutade kommunstyrelsen att ge samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att ta fram en ny översiktsplan. Översiktsplanen är ett långsiktigt strategiskt dokument som ska vara vägledande i frågor om mark- och vattenanvändning under många år framåt.

Syftet med att ta beslut om en övergripande inriktning är att i tidigt skede skapa tydlighet inför framtagandet av översiktsplanen. Det innebär en politisk förankring och möjlighet till en effektiv arbetsprocess genom en tydlig riktning.

Detta inriktningsdokument ska vara vägledande i arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för Österåkers kommuns utveckling till år 2050. Inriktningen ger stöd i det vidare arbetet med att ta fram beskrivningar för utvecklingen av olika geografiska områden i kommunen, samt ämnesvisa kapitel.

Utgångspunkter

Framtagandet av denna inriktning har tagit avstamp i fortsatt aktuella delar av inriktningen för kommunens översiktsplan från 2018 samt slutsatserna från planeringsstrategin från 2024. Dessutom knyter inriktningen an till bland annat kommunens gällande vision och mål, hållbarhetsprogram, aktuell omvärldsanalys, samt övriga styrdokument och underlag efter 2018 med relevans för översiktsplanen.

Nedan beskrivs några av de styrdokument och underlag som inriktningen för översiktsplanen har sin utgångspunkt i.

Vision 2040 (2019)

Österåkers vision är: *"Med kvalitet, trygghet och valfrihet i fokus skapar vi en hållbar framtid. Österåker – möjligheternas skärgårdskommun."* Visionen lyfter fyra strategiska områden: kvalitet, trygghet, valfrihet och hållbar framtid.

Visionen ska genomsyra allt arbete som görs inom alla förvaltningar. Översiktsplanens inriktning syftar därför till att beskriva hur kommunen genom den fysiska planeringen kan arbeta för att nå gällande vision.

Kommunens fyra övergripande mål (2024)

De kommunövergripande målen utgår ifrån översiktsplanen (från 2018) och Vision 2040. Målen pekar ut de prioriterade områdena för kommunens arbete: *"Österåkers verksamheter präglas av hög kvalitet", "Österåker har en robust och effektiv ekonomi", "Österåker är en trygg kommun för dem som vistas, verkar och bor här", samt "Österåkers utveckling sker med fokus på en hållbar framtid"*.

Kommunens hållbarhetsprogram

Hållbarhetsprogrammen som alla verksamheter ska arbeta i enlighet med är: *Miljö- och klimatprogram 2030* (2022) och *Trygghet och hälsa genom livet - Program för social hållbarhet och folkhälsa 2030* (2024). Dessa är styrande vilket innebär att även översiktsplanen ska bidra till att nå programmens mål, t.ex. att kommunen ska vara klimatneutral till 2045. Därutöver ska även ett program för den ekonomiska hållbarheten tas fram som kommer att vägleda arbetet med översiktsplanen.

Planeringsstrategin (2024)

Planeringsstrategin (inkl. uppföljning av översiktsplan 2040) pekar riktningen för kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering. I strategin tas ställning till ändrade planeringsförutsättningar och översiktsplanens aktualitet.

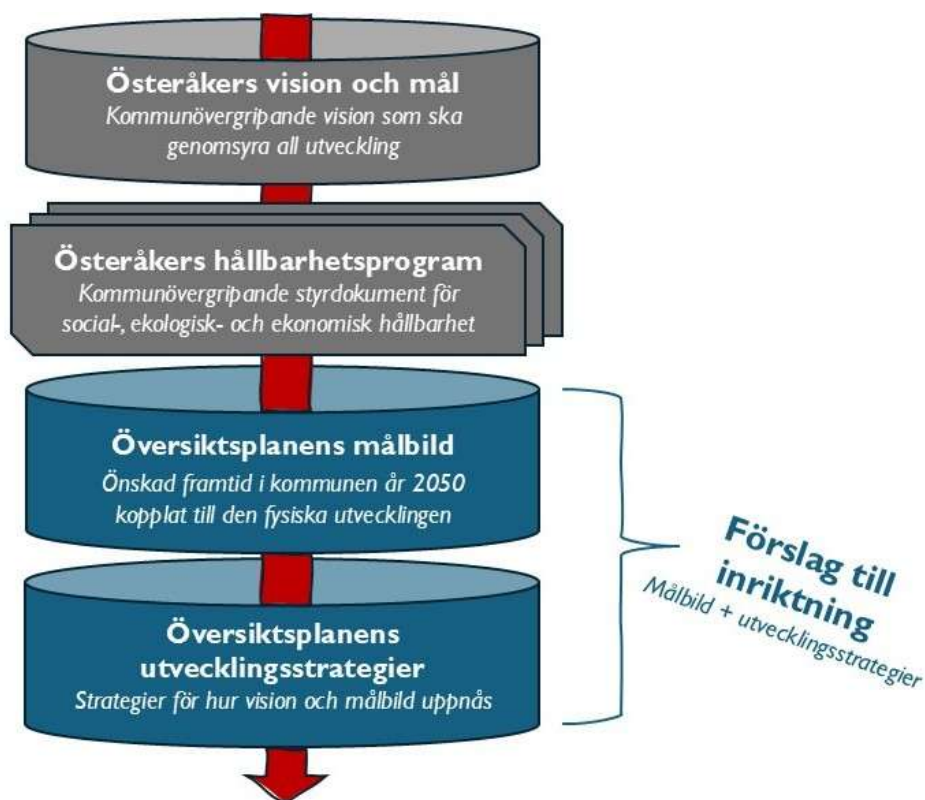
I planeringsstrategin framgår att viljeinriktningen för kommunens nuvarande översiktsplan (2018) bedöms vara fortsatt aktuell i stort. Det innebär att inriktningen för den nya översiktsplanen tar avstamp i nuvarande översiktsplan men att den utvecklas och anpassas efter dagens läge och framtida behov.

Omvärldsanalys inkl. SWOT-analys (2025)

Omvärldsanalysen presenterar omvärldstrender med möjlig påverkan på översiktsplanen. Den innehåller även en sammanfattande SWOT-analys som beskriver Österåkers möjligheter och utmaningar. Detta är ett viktigt underlag till den nya inriktningen och det vidare arbetet med översiktsplanen. Av slutsatserna framgår bland annat att ”...Österåker har goda förutsättningar att möta framtiden, men också att kommunen står inför viktiga vägval i samband med översiktsplanen. Sammantaget framträder en bild av en kommun med stark attraktionskraft, höga ambitioner och stora möjligheter – men där utvecklingen behöver styras för att viktiga värden inte ska gå förlorade.”.

Övergripande inriktning för översiktsplanen

Översiktsplanens inriktning består av två delar, målbild och utvecklingsstrategier. Dessa ska genomsyra arbetet med översiktsplanen.

Figur 1. Figuren ovan visar strukturen för översiktsplanens inriktning med den röda tråden, från kommunövergripande vision och mål ner till målbild utvecklingsstrategier för översiktsplanen. I det vidare arbetet med översiktsplanen kommer innebörden av utvecklingsstrategierna tydliggöras när mer konkreta vägledningar tas fram för olika ämnesområden och geografiska områden.

Målbild för översiktsplan 2050

Nedan presenteras en målbild för Österåkers kommuns översiktsplan 2050 med fokus på mark- och vattenanvändningen.

År 2050 har Österåker en tydlig identitet i Stockholmsregionen som en attraktiv skärgårdskommun med levande och sammanhållen stad, landsbygd och skärgård. Österåker är en robust och säker kommun som står stark i tider

av förändring. Genom innovation och nytänkande bidrar kommunen till en hållbar utveckling både lokalt och globalt. Med möjlighet till delaktighet och dialog sker utvecklingen med invånarna och lokala aktörer i fokus.

Översiktsplanen har varit vägledande när det gäller att stärka Österåkers unika identitet och lagt grunden för en långsiktigt positiv och hållbar befolkningstillväxt, fler nybyggda bostäder och fler arbetstillfällen.

Kommunens värden och styrkor har inte bara bevarats, utan även utvecklats och tagits tillvara under resans gång. Småstadskvaliteterna i Åkersberga, det rika kulturarvet, de öppna landskapen, den värdefulla naturen tillsammans med möjligheten till ett rikt friluftsliv och närheten till vattnet har format det attraktiva Österåker år 2050.

I Österåker finns ett brett utbud av skolor, vård, omsorg, bostäder, arbetsplatser, idrott, kultur och fritid, som är av god kvalitet och speglar invånarnas behov. Lokala knutpunkter har utvecklats runt om i kommunen, såväl i centrala lägen som i skärgården och på landsbygden. Detta gör att invånarna har tillgång till det mesta lokalt i kommunen. Företagandet har vuxit sig ännu starkare, vilket gjort arbetsmarknaden i kommunen mer attraktiv och har lett till att många invånare väljer att både bo och arbeta här.

Åkersberga har utvecklats till en stad med en levande stadskärna och attraktivt centrum med god tillgång till service och nöjen. Staden erbjuder mötesplatser och aktiviteter för invånare och besökare, dag- och kvällstid året om. Det finns effektiva och hållbara transportsystem, attraktiva och trygga offentliga platser, tätortsnära natur och grönska, samt en variation av bostäder.

Österåkers skärgård och fastlandets kuststräcka är levande och utgör en viktig port vidare ut till andra delar av Stockholms skärgård. Den goda tillgången till service vid de lokala knutpunkterna och mer tillgängliga transporter året om har gjort vardagen smidigare för både invånare och det lokala näringslivet. Skärgården lockar besökare året runt och har utvecklats till ett attraktivt besöksmål.

Österåkers landsbygd lever och blomstrar. Den öppna landskapsbilden som många förknippar med Österåker syns tydligt. Det finns ett rikt växt- och djurliv, värdefulla kulturmiljöer, aktiva jordbruk, stora skogsområden och små levande samhällen.

År 2050 är Österåker en plats där det goda vardagslivet möter framtidens möjligheter på ett tryggt och hållbart sätt - en skärgårdskommun att leva, växa och trivas i, för alla, under hela livet.

Utvecklingsstrategier för Översiktsplan 2050

Nedan presenteras förslag till nio utvecklingsstrategier för översiktsplanen. Alla strategier ska tillsammans bidra till att Österåkers målbild för översiktsplanen uppnås genom den fysiska planeringen.

Figur 2. Figuren ovan visar de föreslagna utvecklingsstrategierna för Översiktsplan 2050. Den synliggör hur strategierna tillsammans är förutsättningar för att målbilden Österåker 2050 ska kunna uppnås.

Utveckla en levande stad, landsbygd och skärgård

Österåker stärks som en levande skärgårdskommun med en tydlig identitet i Stockholmsregionen. Utvecklingen ska ske med hänsyn till platsers unika förutsättningar och karaktär. Åkersberga stad ska utvecklas med en levande stadskärna med fokus på kanalen och närheten till havet. Möjligheterna att bo,

verka och besöka landsbygden och skärgården ska öka, samtidigt som öppna landskap, rika kulturarv och rofylld natur värnas.

Österåkers tillväxt ska ske på ett ansvarsfullt och hållbart sätt som gör att hela kommunen fortsatt identifieras som en attraktiv och naturnära skärgårdskommun.

Utveckla en sammanhållen kommun

Österåker utvecklas till en trygg och sammanhållen kommun där alla invånare känner tillhörighet. Utveckling av bebyggelse, infrastruktur och service samordnas genom ett effektivt markutnyttjande. Bebyggelse kompletteras där det är lämpligt. Nya bostadsområden, arbetsplatser och service planeras främst i anslutning till huvudstråk och lokala knutpunkter. Därigenom skapas möjligheter för hela kommunen att hänga ihop såväl fysiskt som socialt.

Bebyggelse och offentliga miljöer utvecklas för att fungera i livets alla skeden. Tillgången till rekreation, mötesplatser och grundläggande samhällsservice möjliggör en hög livskvalitet.

Stärk robustheten och totalförsvaret

Planeringen integrerar beredskap, säkerhet och klimatanpassning, samt totalförsvarets behov. Kommunens robusthet stärks för att kunna hantera störningar, kriser, krig och klimatrelaterade risker. Österåkers samhällsviktiga verksamheter och tekniska försörjningssystem ska vara motståndskraftiga och kapacitetsstarka. Effektiva lösningar, såsom flexibelt och multifunktionellt nyttjande av ytor och lokaler, främjas för att stärka både beredskapen och den sociala tryggheten.

Främja sysselsättning och näringslivets tillväxt

Österåker verkar för ett mångsidigt näringsliv som bidrar till en stärkt lokal arbetsmarknad, hög sysselsättning och ökad konkurrenskraft. Den fysiska planeringen möjliggör en blandning av verksamheter i olika delar av kommunen.

Nya etableringar och tillväxt sker främst i Åkersberga stad, i lokala knutpunkter, intill huvudstråk samt i utpekade verksamhetsområden. Hänsyn tas till det befintliga näringslivets olika behov och förutsättningar, både för små lokala verksamheter och större företagsområden, samt för skogsbruket, lantbruket och de marina näringarna.

Kommunen verkar för stärkt infrastruktur som underlättar arbetspendling, företagslogistik och kopplingar till den regionala arbetsmarknaden. Österåkers bostadsutbud ska bidra till att locka och behålla olika kompetenser i kommunen.

Stärk den digitala infrastrukturen

Den digitala infrastrukturen stärks och skapar nya möjligheter för ett smart och hållbart Österåker. Digitalisering och teknisk innovation ska användas för att utveckla mobilitet, energi och byggnation, men också för att göra vardagen enklare, mer tillgänglig och mer inkluderande för kommunens invånare.

Utveckla effektiva och hållbara transportsystem

Österåker verkar för ett effektivt transportsystem där det är lätt att välja hållbara färdmedel. Robusta, trygga och tillgängliga stråk ska binda samman kommunen och skapa goda kopplingar mellan stad, landsbygd och skärgård. I Åkersberga stad planeras förutsättningar för en 15-minutersstad, där invånarna kan nå det mesta i vardagen med hållbara transportsätt. Transportsystemet ska bidra till minskad klimatpåverkan, stärkt inkludering och gemenskap samt skapa goda möjligheter för ett växande näringsliv.

Utveckla goda och attraktiva livsmiljöer

Österåker utvecklar goda och attraktiva livsmiljöer i så väl nya som befintliga områden. Avvägningar görs avseende lämplig skala, uttryck och gestaltning. Offentliga platser utformas med god arkitektur och inslag av konst som knyter an till kommunens identitet och kulturarv. Utformningen av den fysiska miljön ska främja trygghet, tillgänglighet, jämställdhet och folkhälsa, samt beakta barnperspektivet. Planeringen ska skapa förutsättningar för platser för social gemenskap och lärande.

Värna och tillgängliggör värdefulla natur-, vatten- och rekreationsmiljöer

Österåker värnar sina värdefulla miljöer och stärker den biologiska mångfalden, samt drar nytta av ekosystemtjänster för hälsa och klimatanpassning.

Österåker främjar tillgängligheten till rekreativa miljöer genom en strategisk utveckling av stråk, entréer och mötesplatser. Kommunens rika friluftsliv stärks genom att ta tillvara och utveckla natur- och vattenområden med olika karaktär och upplevelsevärden.

Minska klimatavtrycket

Österåker ska verka för klimatsmart hushållning av resurser genom effektivt markutnyttjande där det är möjligt, samt genom hållbara transportsystem, cirkulär mass- och avfallshantering, återbruk och cirkulärt byggande. Ett ökat nyttjande av lokala resurser, energieffektivisering och en högre andel förnybar energi ska också bidra till omställningen. Klimatsmarta lösningar planeras så att de skapar nyttor för alla invånare.